

MEZOPOTÁMSKÉ MÝTY

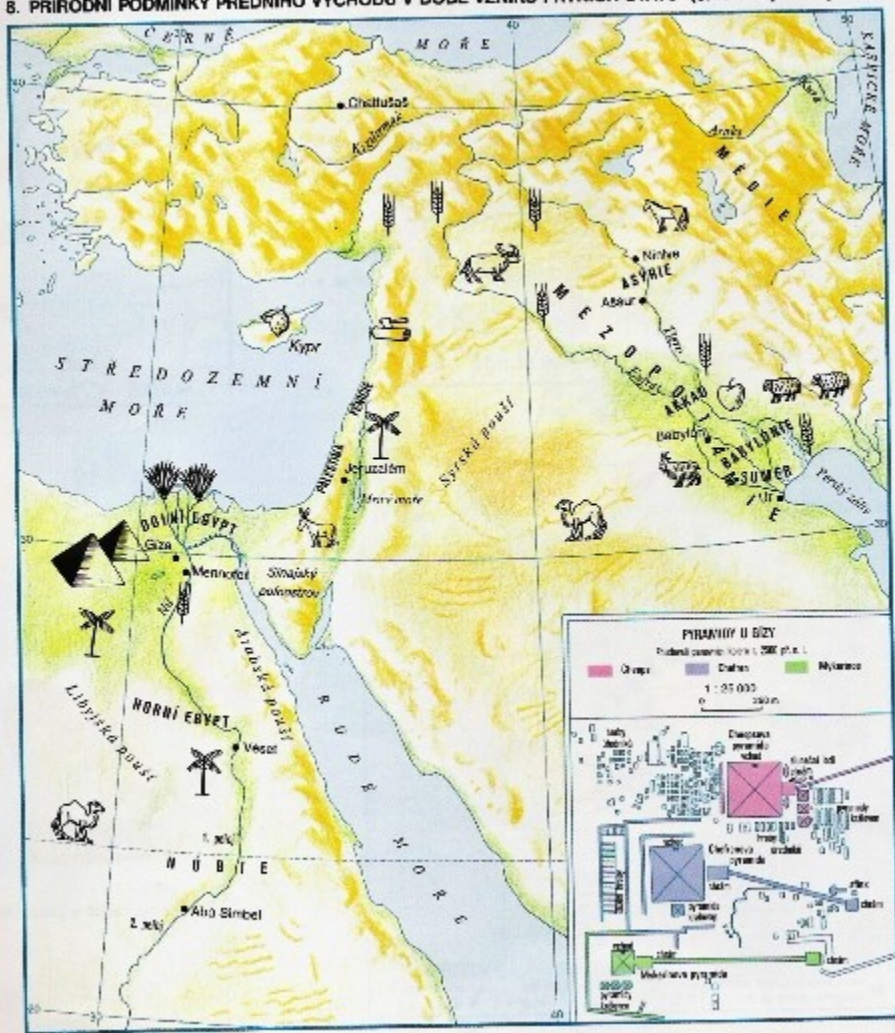

Mýty:

- komplexnost mezopotamské mytologie
- témata mýtů:
 - stvoření vesmíru
 - vznik světa
 - zrod božstev
 - stvoření lidí, zvířat, stromů a rostlin
 - skutky legendárních hrdinů
 - potopa světa
- texty mezopotamských mýtů – **eposy**
- texty určené k oslavě božstev – **hymny**
- ne všechny mezopotamské mýty se dochovaly
 - neznámá vyobrazení na pečetních válečcích

- mezopotamská kultura: cca **3500 let př.n.l. – 539 př.n.l.**
- nížiny mezi řekami **Eufrat** a **Tigris** (dnešní Irák a část Sýrie)
- název z řeckých slov **mesos** a **potamos**
- osídlení různými národy a etniky
- hrazená města – 3 části:
 - vnitřní oblast (chrám, paláce, úředníci, občané)
 - předměstí (zemědělské zázemí)
 - přístavní část (obchodní činnost)

8. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY PŘEDNÍHO VÝCHODU V DOBĚ VZNIKU PRVNÍCH STATŮ (3.–1. tis. př. n. l.)

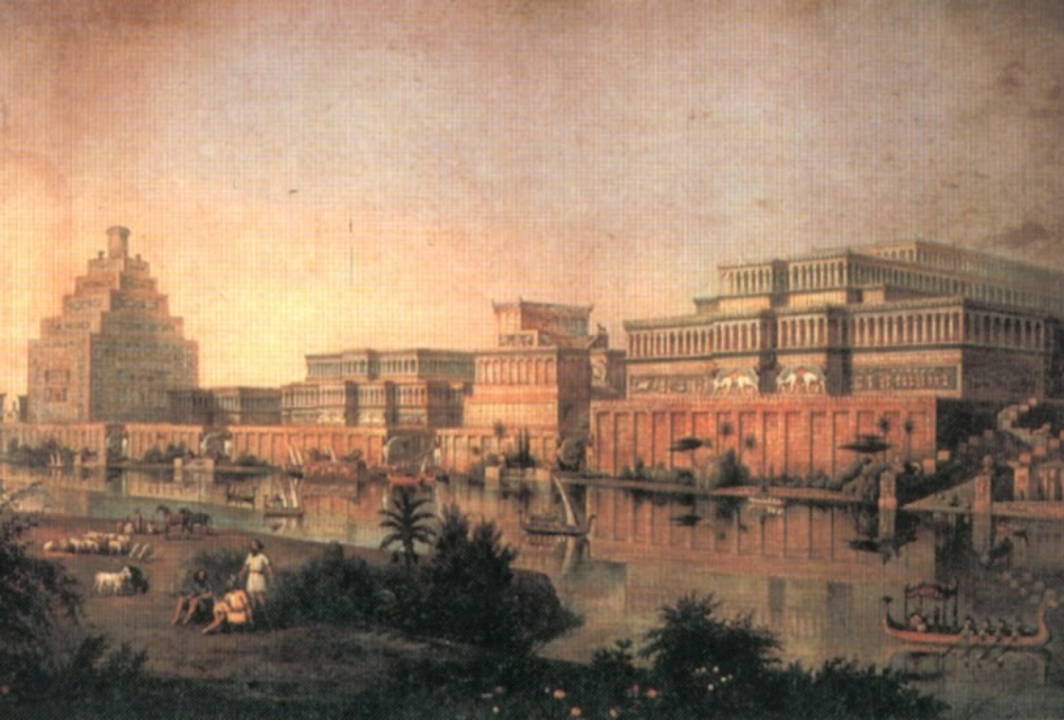
Ninive

Ašur

Babylon

Uruk

Ur

město Nimrud

vpravo: trůní sál s
mytologickými výjevy

Plan of the city of Babylon during the time of the King Nabu Chod Nezzar II 600 B.C

هكذا كانت مدينة بابل في عهد الملك
نبوخذ نصر الثاني 600 ق.م

1 Procession Street
2 Outer Gate
3 Inner Walls

4 Throne Hall
5 Hanging Gardens
6 Nin-Makh Temple

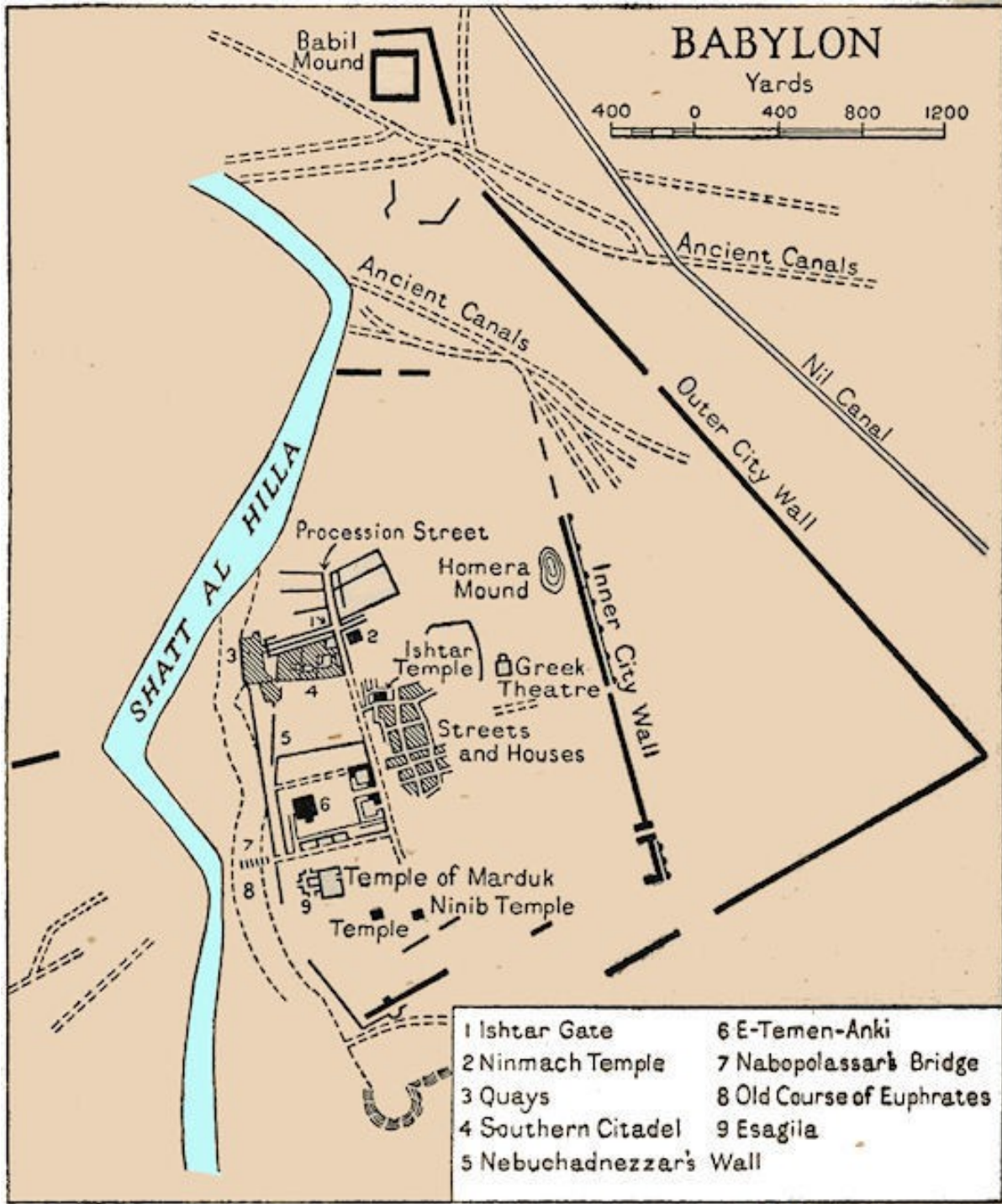
7 Ishtar Temple
8 Bazaar
9 Tower of Babylon

10 E.Sagilla Temple
11 Bridge
12 Euphrates River

13 You are here

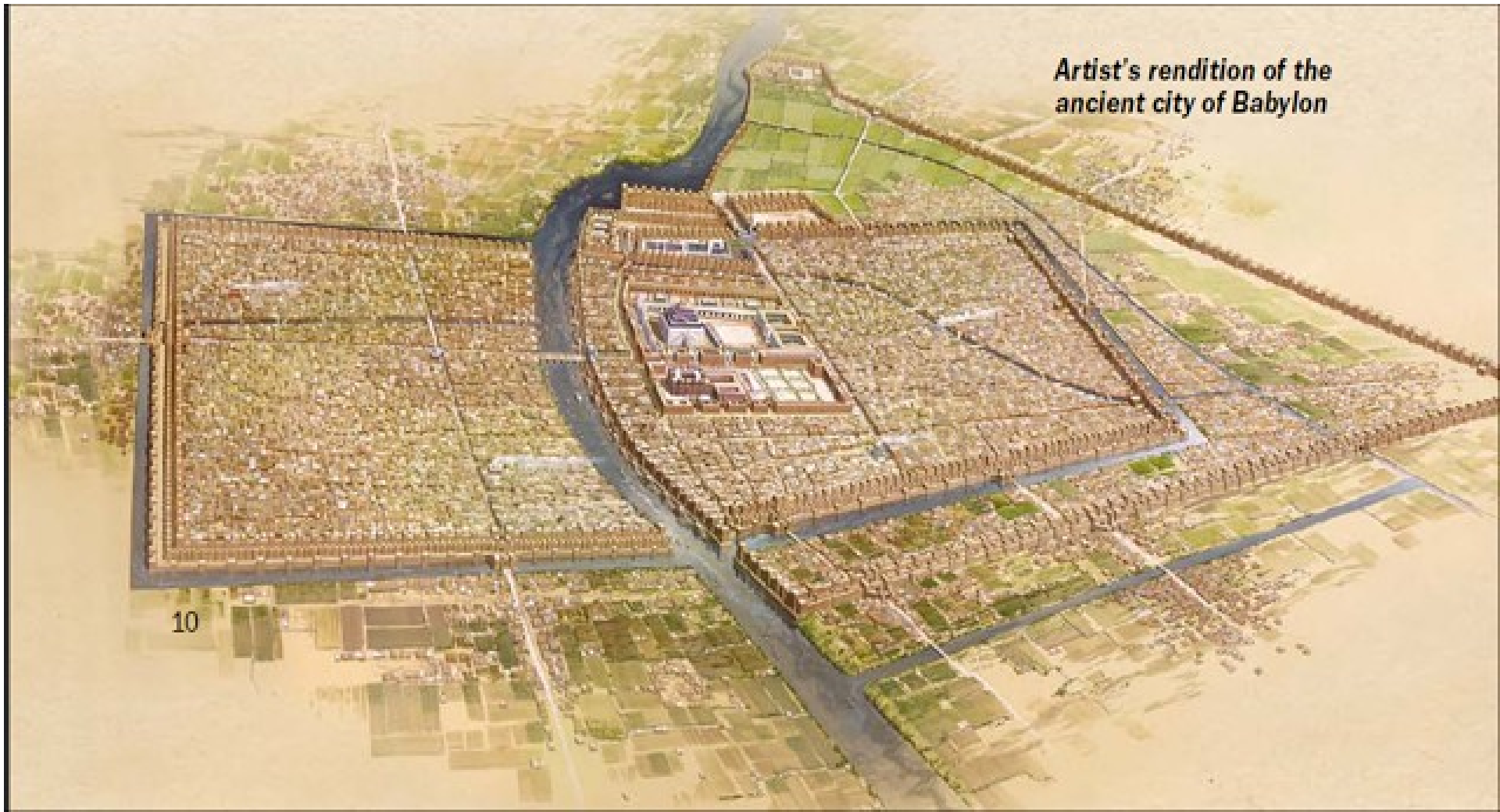
Babylon (cca 600 př.n.l.)

Artist's rendition of the ancient city of Babylon

10

Klínové písmo:

- Sumerové (přišli z jihu Indie)
- přes 500 znaků
- sylabické
- psáno seříznutým rákosem do hliněných tabulek (ale i do kamene či dřeva)
- písaři
- pečetní válečky – mytologické výjevy
- od Sumerů převzali klínové písmo Chetitě, jejichž zápisy rozluštil Bedřich Hrozný, dále Akkadové (semitský původ) ad.

石鼓文拓片，内容为《石鼓文》的局部。文字为篆书，排列成行，部分文字清晰可辨，如“天子”、“天子”、“天子”等。拓片显示了文字在石面上的分布和刻痕。

pečetní válečky a jejich otisky

Pečetní váleček:

- Ištar – bohyně plodnosti s křídly vítězství
- pod ní sluneční bůh Šamaš s paprsky zářícími z jeho ramen, razící si cestu horami ven z podsvětí
- vpravo bůh Ea s proudy vody a rybami prýšící z ramen
- za ním jeho pomocník Usimu se dvěma tvářemi
- vlevo neznámý bůh s lukem a toulcem – snad bůh lovu Nusku

Náboženství:

- městské státy: opevněná náboženská střediska
 - viz antické Řecko, předkolumbovská Mezoamerika, Mohendžodáro a Hrrapa ve staré Indii...
- každé město i každý člověk měli svého božského patrona či patronku
- věštci – mnoho věšteckých technik
- postoj ke smrti smířlivý
 - pamětní sošky zemřelých, pohřby pod domovní zem, obětiny zesnulým předkům

Panteon mezopotámských bohů:

- nebeští bohové
 - sídlo Anduruna
- podsvětní bohové
 - sídlo Kurnugi
- starší a mladší generace bohů
- tabulky osudu (Tiamat, Marduk, Nabú)
- v podsvětí zapisovala osud bohyně Bélet-séri
- uctívání ve svatyních na vrcholcích pyramid nebo v samostatně stojících chrámech, kde měli vlastní sochu či podobiznu
- náboženská procesí, tajné a veřejné části obřadů

Ištařina brána v Babylonu (procesí)

Astrální (nebeští) bohové:

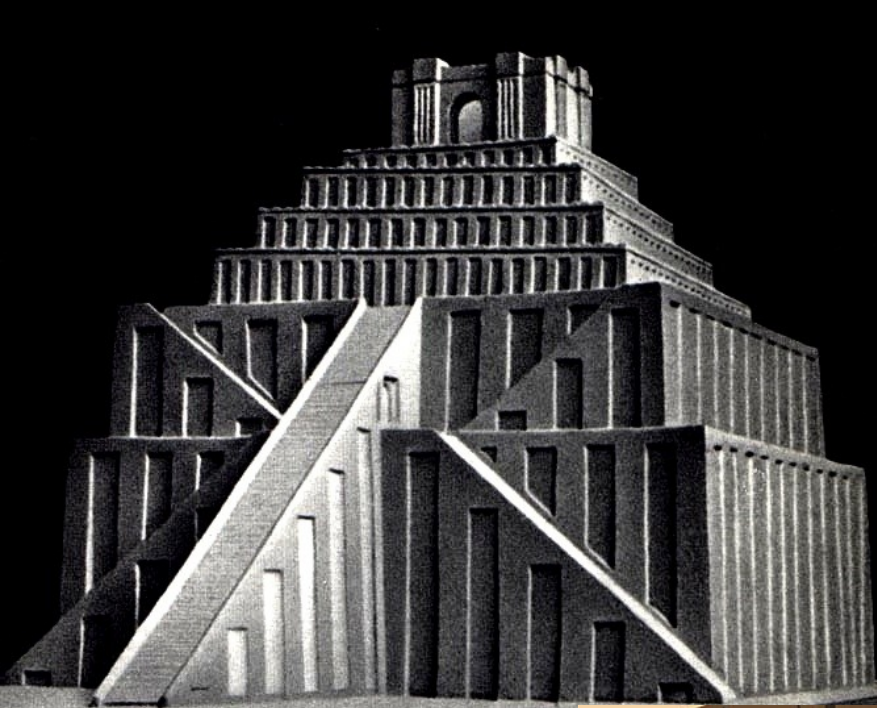
- **Apsú** – představitel prvotních vod
- **Tiámat** – bohyně chaosu, představitelka moře
- **Ea** (Enki) – pán podzemní říše sladkých vod, bůh moudrosti
- **Anu** (sumersky **An**, tj. „*nebesa*“) – vládce nebes, v Sumeru považován za nejvyššího boha, tzv. „mlčící bůh“ (viz neaktivní hinduistický Brahma či slovanský Svarog)
- **Enlil** (akadsky Ellil) – jeho syn, nejvyšší bůh vládnoucí zemi, později král bohů
- **Šamaš** (**Utu** např. v mýtu *Enki a Ninchursag*) – bůh slunce a vševidoucí soudce (viz též slovanský Svantovid)
- **Sin** – bůh měsíce, měl 2 dcery: **Ištar** a **Ereškigal**
- **Arura** – stvořitelka lidí (uhnětla je z hlíny)
- **Adad** – bůh počasí
- **Marduk** – jeho syn, ochránce města Babylon
- **Nisaba** – bohyně škol a písařů
- **Ninurta** – bůh války
- **Ištar** – bohyně plodnosti, lásky, války i míru
- **Ninsun** – matka Gilgameše, božská ochránkyně domovů

Chtoničtí (podsvětní) bohové:

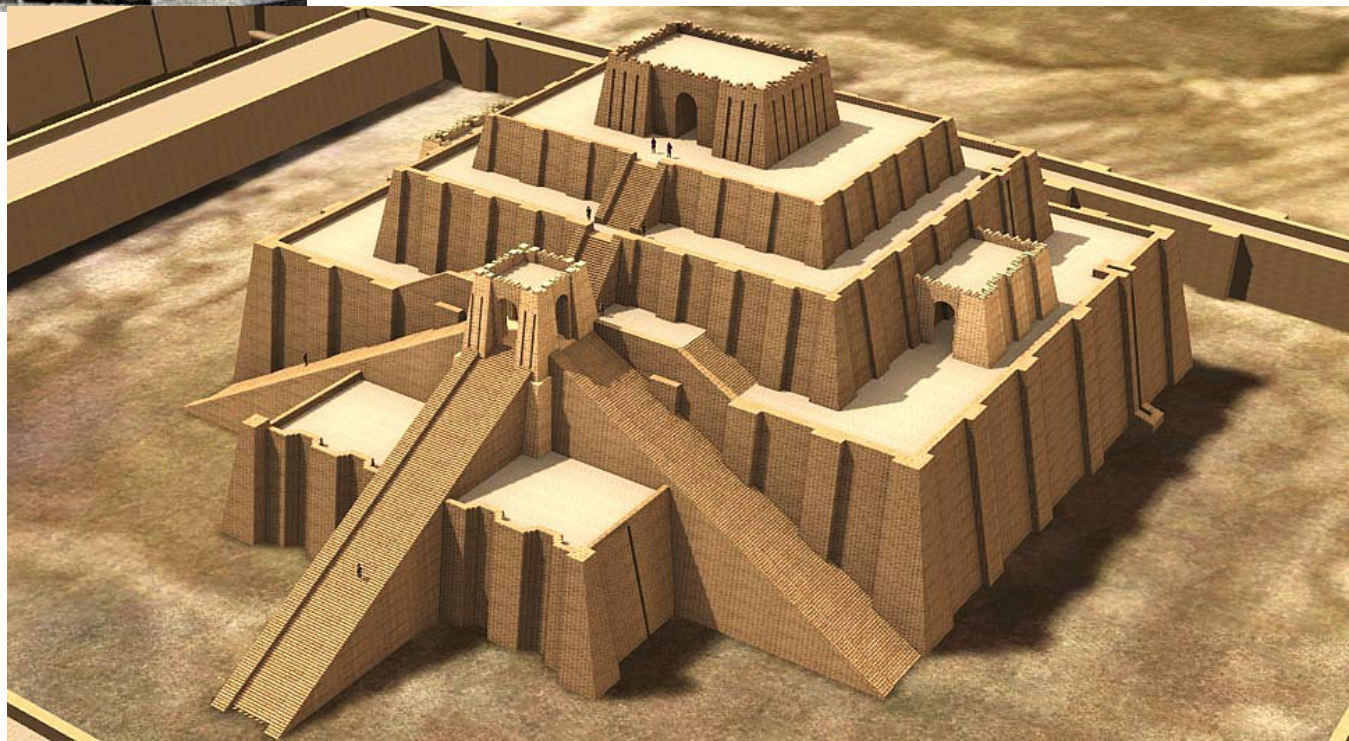
- **Ereškigal** – vládkyně podsvětí, sestra Išтары
- **Nergal** (též **Erra**) – později nejvyšší vládce podsvětí, manžel Ereškigal, bůh moru
- **Dumuzi** – Ištarin manžel a bratr, bděl nad plodností ročních dob, vždy na podzim musel vejít do podsvětí a strávit tam zimu
- **Namtar** – Ereškigalin vezír, bůh moru, pohrom a válek
- **Bélet-séri** – účetní a písařka podsvětí, zapisovatelka osudu zesnulých
- **annanukové** – bohové plodnosti a podsvětí, kde zastávali roli soudců

Chrámny:

- kněžská hierarchie
- 2 hlavní kněží
 - administrativní správa
 - duchovní záležitosti
- kněžská funkce dědičná
- chrámové školy (písaři)
 - zápisy: mýty (eposy), zařikávání, historické záznamy, zákoníky aj.
- autoři anonymní (zapisovatelé ústní tradice)
- autorství nejstarších verzí mytických příběhů připisováno bohům
 - zapsali je dávní mudrcové

zikkurat

zikurat Ur

zikurat Chogha Zanbil

Mýty:

- epos – veršovaný útvar, v němž epika převládá nad lyrikou (obsáhlý děj zapsaný veršem)
 - příběhy významných osobností
 - události ze života bohů
 - často vznikaly po mnoho staletí postupnými úpravami starších textů (rozšiřováním)
- proslulé eposy:
 - *Epos o Gilgamešovi*
 - staroindická *Mahábhárata* a *Rámajána*
 - Homérovy eposy *Ilias* a *Odyssea*
 - mayský *Popol vuh*
 - staroanglický *Beowulf*
 - atd.

Typologie mýtů:

- studiem mýtů se zabývá **kulturní antropologie**, která je podle obsahového zaměření rozlišuje:
 - 1) **kosmogonické mýty** (z řec. kosmos [svět] a gonia [zrození]): vyprávějí o vzniku a počátcích světa
 - 2) **antropogonické mýty** (z řec. anthropos [člověk] a gonia [zrození]): vyprávějí o původu, zrození či stvoření člověka
 - 3) **aitiologické mýty** (z řec. aitia [příčina]): vysvětlují původ různých **svátků, zvyků a institucí** – a potvrzují tak jejich oprávněnost
 - 4) **soteriologické mýty** (z řec. sótér [zachránce]): o **záchraně a zachráncích**
 - 5) **eschatologické mýty** (z řec. eschata [poslední věci]): předkládají obrazné vylíčení **budoucnosti**, případně **konce světa**